

EDEBİYAT

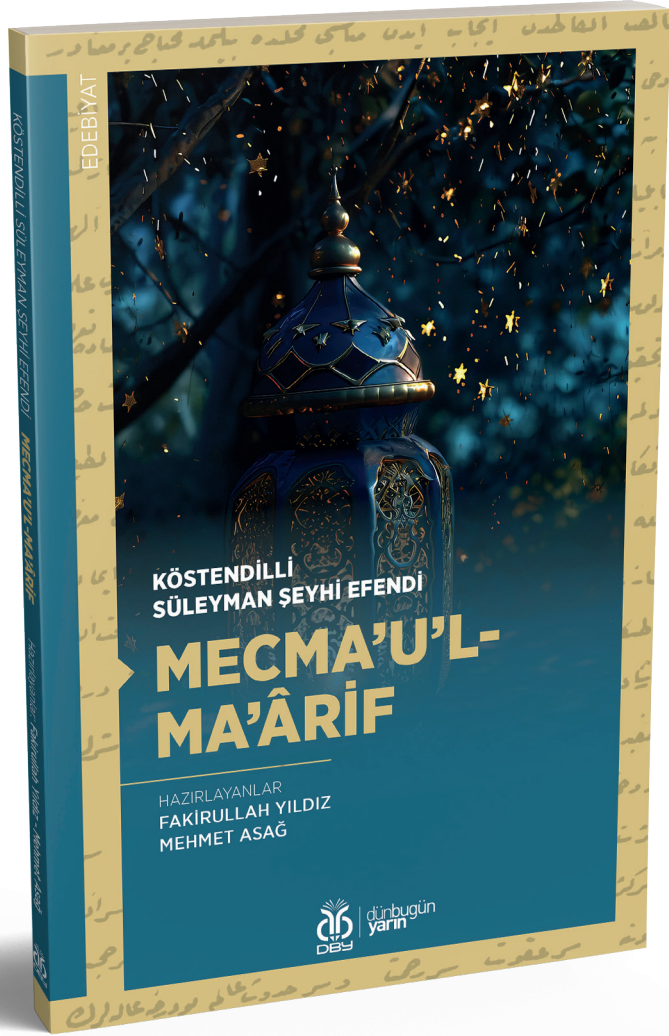
KÖSTENDİLLİ
SÜLEYMAN ŞEYHİ EFENDİ

MECMA'U'L- MA'ÂRİF

HAZIRLAYANLAR
FAKİRULLAH YILDIZ
MEHMET ASAĞ

dünbugün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 376

Edebiyat: 193

ISBN 978-625-6063-00-6

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2024

Müellif: Köstendilli Süleyman Şeyhi Efendi

Hazırlayanlar: Fakirullah Yıldız – Mehmet Asağ

Kitap Editörü: Reyhan Çorak

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Repro Bir Matbaacılık

(Sertifika No: 47381)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Köstendilli Süleyman Şeyhi Efendi

Mecma'u'l-Ma'ârif

Hazırlayanlar: Fakirullah Yıldız (Dr.), Mehmet Asağ (Dr.)

Editör: Reyhan Çorak (Doç. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

94 s. ; 13,5 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 376) ___

ISBN 978-625-6063-00-6

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Mecmua 4- Tasavvuf

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Önsöz	7
Giriş: Köstendilli Süleyman Şeyhi Efendi.....	9
Metin Kuruluşunda Takip Edilen Yol.....	13

MECMA'U'L-MA'ÂRİF

Metin.....	15
Vücûd-ı Vâcib	22
Vücûd-ı Hakîkî	22
Vücûd-ı Sûrî	24
Vücûd-ı İzâfî.....	24
Vücûd-ı Zillî	24
Vücûd-ı Fânî.....	24
Vücûd-ı Sâni.....	25
Ma'kulât-ı İlmiyye ve Ma'lûmât-ı İlmiyye.....	25
Hakîkatü'l-Hakâyık	26
Hakîkat-ı Vâhîde ve Hakîkat-ı İlâhiyye.....	27
Hakîkat-ı Muhammediyye	27
Hakâyık-ı Esmâ ve Sıfât	27
Hakîkat-ı Münbasîta, Hakîkat-ı İnsâniyye, Hakîkat-ı Kevniyye, Hakîkat-ı Eşyâ.....	28
Ukûs-ı İlâhiyye ve Zılâl-i Kevniyye ve Mâhiyyât-ı Mümkinine.....	29
Suver-i Esmâ ve Sıfât ve Mezâhir-i Esmâ ve Sıfât	29

Hazret-i İlmiyye ve A'yân-ı Sâniyye	29
Tecellî-i Evvel ve Sâni ve Sâlis	30
İsti'dâdât-ı Ezeliyye ve Kâbiliyyât-ı Gayr-ı Mec'ûle ve Kavâbil-i Kevniyye	30
Mir'ât-ı İlâhî ve Mir'ât-ı Hazreteyn.....	31
Ma'rifet-i Sırr-ı Tevhîd	32
Ma'rifet-i Nefs ve Ma'rifetu'llâh.....	32
Ma'rifet-i Âlem ve Ma'rifet-i Sırr-ı Âdem	33
Ma'rifet-i Sırr-ı Âhiret	34
Ma'rifet-i İmân-ı Mecâzî ve Hakîkî.....	35
Ma'rifet-i Azâb-ı Muhalled.....	37
Ma'rifet-i İstihâle.....	37
Ma'rifetü'l-Makâl, Ma'rifet-i Âlâm-ı Etfâl ü Hayvânât	39
Ma'rifet-i Kemâlât-ı İnsânî	40
Ma'rifet-i Derece-i İrşâd.....	44
Şerî'at-ı Garrâ.....	47
Tarîkat-ı Aliyye	49
Beyân-ı Sırr-ı Ma'rifet	52
Beyân-ı Hakîkat	54
Beyân-ı Sırr-ı Kesret ü Vahdet	57
Sırr-ı Zâhir ve Mazhar	60
Sırr-ı Mezâhir-i Kevniyye ve İnsâniyye	62
Der Beyân-ı Kesrette Vahdet ve Vahdette Kesret	64
Der Beyân-ı Aşk-ı İlâhî	66
Der Beyân-ı Hucub-i Kevniyye	68
Sırr-ı Ukûbet ve Rahmet	72
Sırr-ı Hudûs-i Âlem.....	77
Lügatçe	87

Önsöz

Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi, yaşadığı dönemin ve bulunduğu coğrafyanın siyasî ve askerî bakımdan bütün olumsuzluklarına rağmen pek çok eser kaleme almış ve velûd bir Osmanlı müellifi olarak anılmıştır.

Tasavvuf terimlerine dair hazırladığı *Mecma'u'l-Ma'ârif*, onun meşhur ve mühim eserlerinden birisidir ve bu çalışmanın muhtevasını teşkil etmektedir.

Mecmua birbiriyle irtibatı bulunan bazı tasavvufi istihlamların izahı gayesiyle yazılmıştır. Bu istihlamlara vukufiyeti olmayan bir sâlikin, kavramlara aşına olmaması sebebiyle yolunu şaşırabileceği, Rabbini ve nefsinin layıkıyla bilemeyebileceği gibi hususlar incelenerek, ilgili konular bir sistem içerisinde, müstakil başlıklar halinde ele alınmıştır.

Eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bir tane (Türkçe Yazmalar Bl., No.: 923/2); Süleymâniye Kütüphanesinde iki tane (Hacı Mahmud Efendi, No: 2549 ve Galata Mevlevihânesi, No: 56/1185) ve İBB Atatürk Kitaplığında iki tane (Osman Ergin Türkçe Yazmaları, No: 730/02 ve Osman Ergin Türkçe Yazmaları, No: 542/17) olmak üzere, bilinen 5 nüshası bulunmaktadır.

Mecmua hazırlanırken, nüshaların arasında çok büyük farklılıklar bulunmaması sebebiyle, metin, bir tek nüshadan takip edilmiş

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

(151b) Elhamdu li'llâhi Rabbi'l-Âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecma'in. **Ammâ ba'du**, ma'lûm-ı erbâb-ı irfân ve meczûm-ı ashâb-ı zevk-ı ikân ola ki her âşık u tâlib-i ilm ü ma'rifet ve her râgıb-ı sırr-ı tevhîd ü zevk-ı vahdâniyyet ile mütelezziz olmak murâd eden sâlike lâzım u lâbüddür ki ibtidâ ehl-i tevhîdin lisânlarında cârî olan elfâz-ı mütedâvile ki tâ'ife-i sûfiyyenin ta'bîrâtına ve onların istilâhlarına mahsûs ibârât ki asl-ı esâs-ı ilm-i tevhîd ve esbâb ü âlât-ı nûr-ı ma'rifet ü irfân ol ibârâtı ve onların ta'bîrât u istilâhâtını bilmeğe menût u merbûttur.

Meselâ **vücûd-ı vâcib**, **vücûd-ı hakîkî**, **vücûd-ı sûrî**, **vücûd-ı izâfî**, **vücûd-ı zillî**, **vücûd-ı hâricî**, **vücûd-ı mümkün**, **vücûd-ı hissî**, **vücûd-ı sâni**, **vücûd-ı adem**, **vücûd-ı fenâ** ve **ma'kulât-ı ilmîyye** bunlardır. Bunlar nedir, her biri ne mahalle sarf olunur ve her mahalde ne münâsebet ile isti'mâl olunur, bilmeğe muhtâctır. Ve dahi **hakikatü'l-hakâyık**, **hakikat-i vâhide**, **hakikat-i İlâhiyye**, **hakikat-i Muhammediyye**, **hakâyık-ı esmâ** ve **sifât**, **hakikat-i münbasita**, **hakikat-i insâniyye**, **hakikat-i kevnîyye**, **hakâyık-ı eşyâ**, **ukûs-ı İlâhiyye**, **zılâl-i kevnîyye** ve **mâhiyât-ı mümkün**e bunların dahi her

ne kadar mütâbakat ma'nâları derkâr ise de (152a) muhâlefet-i elfâzdan îcâb eden münâsebeti mahallinde bilmeğe muhtâc bir ma'nâdır. Ve dahi **suver-i esmâ ve sıfât, mezâhir-i esmâ ve sıfât, hazret-i ilmiyye, a'yân-ı sâbite, tecellî-i evvel, tecellî-i sâni, tecellî-i sâlis, isti'dâdât-ı ezeliyye, kâbiliyyât-ı gayr-ı mec'ûle, kevâbil-i kevniiyye, latîfe-i insâniyye, mir'ât-ı İlâhiyye ve mir'ât-ı hazretein** bunların cümlesi kemâliyle bilinip şöyle ki kendi ilmin olup mahallinde te'emmül ü tefekküre muhtâc olmayıp bilâ-usretin mahallinde iktizâda ta'rîf ü tahkîk ve beynlerini fark u temyîze kâdir olmak derecesi ma'rifet hâsıl olmadan bir kişi habt u hatâdan hâlî olamaz. Ve bu ibârât-ı latîfe ve nûkât-ı şerîfeye yol bulamaz. Ve dahi **ma'rifet-i sırr-ı tevhîd, ma'rifet-i nefis, ma'rifetu'llâh, ma'rifet-i âlem, ma'rifet-i sırr-ı âdem, ma'rifet-i âhiret, ma'rifet-i îmân-ı mecâzî vü hakîkî, ma'rifet-i ta'zîb-i muhalled, ma'rifet-i istihâle, ma'rifet-i âlâm-ı etfâl, ma'rifet-i hayvânât, ma'rifet-i kemâlât-ı insânî ve ma'rifet-i derece-i irşâd** bunlar dahi kemâ-yenbagî ma'lûm olmadan sicn-i tabî'at ve şirk-i hafiden ve berzah-ı enâniyyetten halâs mümkin değildir. Ve dahi **sırr-ı şerî'at, sırr-ı tarîkat, sırr-ı ma'rifet, sırr-ı hakikat, sırr-ı kesret, sırr-ı vahdet, sırr-ı zâhir, sırr-ı mazhar, sırr-ı mezâhir-i kevniiyye, sırr-ı insâniyye, sırr-ı kesrette vahdet ve vahdette kesret, sırr-ı aşk-ı İlâhî, sırr-ı hucb-i kevniiyye, sırr-ı ukûbet, sırr-ı rahmet ve sırr-ı hudûs-i âlem** bu derece-i âliyyelerin (152b) hakîkati münkeşif ve ma'lûm olmak ¹ مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ¹ sırrına vâsıl olmanın nişânı ve ma'rifet-i nefsin kemâl-i unvânıdır. Zîrâ bir sâlik nefesine ârif olmadan sırr-ı tevhîde vâkîf ve hakikat-i eşyâya ârif olmaz ve şâmme-i irfânında nesîm-i kemâl ve râyiha-i zevk-ı hâl sebât bulmaz ve vahdet-serây-ı kalbi nûr-ı irfân ve satavât-ı harâret-i aşk-ı Yezdân ile dolmaz. Ve dahi usûl ü fîrû'uyla maksûda yol bulmaz. Bunlar ve bu misillü nikât ü mesâ'ilin cümlesi tâlib-i muvâfik ve âşık-ı sâdıkın kemâli derecelerdir ki lâzım ü melzûm kabilindendir. Bu dakâyıkın

¹ Nefsini bilen, Rabbini bilir.

MECMA'U'L-MA'ÂRİF

Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi'nin meşhur ve mühim eserlerinden birisi olan *Mecma'u'l-Ma'ârif*, birbiriyle irtibatlı bulunan bazı tasavvufî istihlâhların izahı gayesiyle kaleme alınmıştır. Eserde, bu istihlâhlara vukufiyeti bulunmayan sâlikin, kavramlara aşına olmaması sebebiyle yolunu şaşırabileceği veya Rabbini ve nefsinin layıkıyla tanıyamayabileceği gibi konular vurgulanarak, ilgili istihlâhlar bir sistem içerisinde, müstakîl başlıklar halinde ele alınarak incelenmiştir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-00-6

9 786256 063006